

የሰበር መ.ቁ. 26565

ጥቅምት 19 ቀን 2000 ዓ.ም

ዳኞች፡- መንበረፀሐይ ታደሰ

ፍስሐ ወርቅነህ

ሂሩት መለሠ

ተሻገር ገ/ሥላሴ

ታፈሰ ይርጋ

አመልካች፡- ግሎባል ኢንሹራንስ /ኢ.ማ/ ካሣዩ ተ/አረጋይና ተፈራ ደምሴ ጠበቆች

ቀረቡ

ተጠሪ፡- ንብ ትራንስፖርት /ኢ.ማ/ - አልቀረበም

መዝገቡን መርምረን ቀጥሎ የተመለከተውን ፍርድ ሰጥተናል።

ፍርድ

ይህ የሰበር አቤቱታ ሊቀርብ የቻለው አመልካች በመድን ውል መሠረት ለደንበኛው የክፈለው ካሳ እንዲተካለት በፌ/ክ/ፍ/ቤት በተጠሪ ላይ ክስ መስርቶ ፍ/ቤቱም ግራ ቀኙን አከራክሮ ጉዳት የደረሰው ከአቅም በላይ በሆነ ምክንያት ስለሆነ ተጠሪ ካሳ ለመክፈል ኃላፊነት የለበትም በማለት ውሣኔ የሰጠ ሲሆን የፌ/ጠ/ፍ/ቤትም ይህ ውሣኔ ጉድለት የለበትም በማለቱ መሠረታዊ የሕግ ስህተት ተፈጽሟል በማለት ተጠሪ ቅሬታ በማቅረቡ ነው።

የጉዳዩ አመጣጥም ባጭሩ ሲታይ አመልካች በተጠሪ ላይ በፌ/ክ/ፍ/ቤት ባቀረበው ክስ ደንበኛ የሆነው ፔትራም ኃላፊነቱ የተወሰነ የግል ማገባጠር በጅቡቲ በኩል ከውጭ ወደ አዲስ አበባ ለሚያስመጣው 9,600 (ዘጠኝ ሺህ ስድስት መቶ) ካርቶን እርሾ በጉዞ ላይ ለሚደርስበት ማንኛውም አደጋ ከሆነ የመድን ሽፋን የሰጠ ሲሆን የመድን ሽፋን ከተሰጠው 9,600 (ዘጠኝ ሺህ ስድስት መቶ) ካርቶን እርሾ ውስጥ 3,200 (ሦስት ሺህ ሁለት መቶ) ካርቶን የአንገቱ የተከሰተ በሆነ የጭነት መኪና ተጭኖ ከጅቡቲ ወደ አ/አበባ በመጓዝ ላይ እንዳለ ከመኪናው በተነሣ እሣት ጭነቱ በሙሉ ወድሟል። በኢንሹራንስ

ፖሊሲው ላይ 9,600 (ዘጠኝ ሺህ ስድስት መቶ) ካርቶን እርሾ የመድን ዋስትና የተገባው ለብር 2,066,045.66 (ሁለት ሚሊየን ስልሳ ስድስት ሺህ አርባ አምስት ክስልሳ ስድስት) ሲሆን ለወደመው 3,200 (ሦስት ሺህ ሁለት መቶ) ካርቶን እርሾ ብር 688,681.87 (ስድስት መቶ ሰማኒያ ስምንት ሺህ ስድስት መቶ ሰማኒያ አንድ ከሰማኒያ ሰባት) ስለሚሆን በዚሁ መሠረት ከሆነ በመድን ሰጭነቱ ይህንኑ ብር 688,681.87 ለደንበኛው ለፔትራም ኃ/የተ/የ/ማገባጠር የክፈል ሲሆን ተከሣሽ ይህንን ገንዘብ ለመክፈል ፈቃደኛ ስላልሆነ ገንዘቡን ከወለድ ወጭና ኪሣራ ጋር እንዲከፍል ይወሰንልኝ በማለት ጠይቋል።

የአመልካች ክስና ማስረጃ ለተጠሪ ደርሶ በሰጠው መልስ ጉዳቱ መድረሱን ሳይክድ የተከሰተ ንብረት የሆነው ከባድ የጭነት ተሽከርካሪ በጥቅምት 6 ቀን 1996 ዓ.ም የደረሰበት የእሣት ቃጠሎ አደጋ ድንገተኛ ደራሽና ያልታሰበ የመኪናው ሾፌር ቃጠሎውን ለመከላከል ባደረገው ሙከራ ሰውነቱ እንደተቃጠለና የተሽከርካሪውም ሞተር አዲስ መሆኑን ከዚህ በፊት ምንም ዓይነት አደጋ እንዳልጋጠመው አደጋው ፍፁም ሊመልሱት የማይቻል በሹፌሩም ሆነ በአካባቢው ከነበሩ ሰዎች አቅም በላይ የሆነ ከፍተኛ ኃይል /force majeure/ ስለሆነ ከንግድ ሕግ ቁጥር 591 አኳያ ተከሣሽ ኃላፊነት ስለማይኖርበት ክስ ውድቅ ሊደረግ ይገባል በማለት ተከራክሯል።

የግራ ቀኙ ክርክር በዚህ መልኩ የቀረበለትም የፌ/ክ/ፍ/ቤት ተከሣሽ ሲያንጉዘው በነበረ እቃ ላይ ጉዳት የደረሰው ከአቅም በላይ በሆነ ሁኔታ ነው ወይንስ አይደለም ጉዳቱ የደረሰው ከአቅም በላይ በሆነ ሁኔታ አይደለም የሚባል ከሆነ ተከሣሽ በከሣሽ የተጠየቀውን ገንዘብ የመክፈል ግዴታ አለበት ወይ? የሚሉትን ጭብጦች መሰርቶ ጉዳዩን መርምሯል።

በዚህም መሠረት የመጀመሪያውን ጭብጥ በተመለከተ በጅቡቲ የሚገኘው ኤክስፐርት በአደጋው ቦታ በመሄድ ስለአደጋው አደራረስ ባቀረበው ሪፖርት መኪናው ከጭነቱ ሙሉ በሙሉ በእሣት መቃጠሉንም፣ እሣቱ ሊነሣ የቻለው የኤክስፐርትና የመኪኒክ ሲስተሙ ድክመት ስለገጠመው በኤሌክትሪክ መስመሩ ላይ ከፍተኛ ኃይል ያለው ኬብል ሥራውን ስላቋረጠና

ከብረት ጋር ስለተፋጨ የኤሌክትሪክ ጭረት ተነስቶ ኃይለኛ ንፋስ በመኖሩ ተቀጣጣይ የሆኑት አካሎች በእሣት ተያይዘው እሣቱም ተስፋፍቶ ወደ ተሣቢው ስለደረሰ መሆኑን የሚያረጋግጥ ሲሆን ሌላው በማስረጃነት የቀረበውና አሽከርካሪው ለፖሊስ በሰጠው ቃል መኪናውን ከጅቡቲ ወደ አ/አበባ እያሸከረከረ ሲጓዝ በመኪናው ጋቢና የእሣት ሽታ እንደሸተተውና የተሣቢውን ጭነት ሲመለከት እንደተቃጠለና በወቅቱም ኃይለኛ ንፋስ ስለነበር መኪናውን አቁሞ ወርዶ እሣቱን ለማጥፋት እንደሞከረ በዚህ ጥረቱም እጁን እንደተቃጠለ የእሣቱን መንስኤ በተመለከተ በመኪናው ውስጥ የኮንታክት ችግር ያስነሣ እንደሚመስለው ነገር ግን ሞተሩ አዲስ መሆኑንና ከዚህ በፊት ምንም ዓይነት አደጋ እንዳልጋጠመው በመግለጽ ቃሉን እንደሰጠ ያስነገነባል።

የአቃ አንዥር በሚያጓጉዘው ዕቃ ላይ ለሚደርስ ጥፋት ኃላፊ እንደሆነ በንግድ ሕግ ቁጥር 590 ላይ የተደነገገ ቢሆንም በዚሁ ሕግ ቁጥር 591 ላይ ደግሞ በአቃው ላይ ጥፋት የደረሰው ከአቅም በላይ በሆነ ሁኔታ መሆኑን አንገቱ ካስረዳ በኃላፊነት ተጠያቂ እንደማይሆን ተመልክቷል።

ከላይ እንደተገለጸው ተከሣሽ ባቀረበው ማስረጃ ለክሱ ምክንያት በሆነው ንብረት ላይ የደረሰው ጉዳት አንገቱ ሊገምተውና ሊያስቀረው በማይችል አደጋ ምክንያት መሆኑን መገንዘብ የተቻለ ስለሆነ ተከሣሽ ለተከሰሰበት የንብረት ጉዳት ሙሉ በሙሉ ኃላፊነት የለበትም በማለት ውሣኔ ሰጥቷል።

ከሣሽም በዚሁ ውሣኔ ቅር በመሰኘት የይግባኝ ቅሬታውን ለፌ/ጠ/ፍ/ቤት ቢያቀርብም የፌ/ከ/ፍ/ቤት ውሣኔ ጉድለት የለበትም በማለት በፍ/ብ/ሕ/ሥ/ሥ/ቁ. 337 መሠረት ይግባኝን ሠርዟል።

ከዚህ በኋላም ከሣሽ (የአሁን አመልካች) የሰበር አቤቱታ ለዚህ ሰበር ችሎት አቅርቦ ይህ ሰበር ችሎት የቀረበውን የሰበር አቤቱታ መርምሮ በእርሾው ላይ የደረሰው ቃጠሎ ከአቅም በላይ ምክንያት ስለመሆኑ ከሕገ አኳያ ተመርምሮ ሊወሰን እንደሚገባው በማመኑ ተጠሪን በመጥራት ግራ ቀኙን አከራክሯል።

በአጠቃላይ የክርክሩ ይዘት ከላይ የተመለከተው ሲሆን ይህ ችሎትም መዝገቡን መርምሯል።

ከላይ እንደተመለከተውም አመልካች ያቀረበው ክስ ተቀባይነት ሳያገኝ የቀረው ቃጠሎው የደረሰው ከአቅም በላይ በሆነ ምክንያት ነው በሚል ነው። በመሆኑም አደጋው የደረሰው ከአቅም በላይ በሆነ ሁኔታ ነው? ወይንስ አይደለም? የሚለው ጭብጥ ተመርምሮ ምላሽ ማግኘት የሚገባው ነው።

አንድ አንዥር በከፊል ወይም በሙሉ እቃዎች ወይም የተመዘገቡ ጓዞች ሲጠፉ ወይም ጉዳት ሲያገኛቸው ወይም የማስረከቢያው ጊዜ ቢዘገይ በኃላፊነት እንደሚጠየቅ የንግድ ሕግ ቁጥር 590 የሚያመለክት ሲሆን አንገቱ ከዚህ ኃላፊነት የሚደነው ደግሞ ንብረቱ ሊጠፋ፣ ጉዳት ሊደርስበት ወይም ሊዘገይ የቻለው ከአቅም በላይ በሆነ ምክንያት ወይም በዕቃው ውስጣዊ ጉድለት ምክንያት ወይም በላኪና በተቀባዩ ጥፋት ምክንያት ሲሆን እንደሆነ በዚሁ የንግድ ሕግ ቁጥር 591 ላይ ተመልክቷል።

የግራ ቀኙ ግንኙነትን የሚገዛው ይህም የንግድ ሕግ ስለሆነ ክርክሩ መታየትም ያለበት ከዚሁ የንግድ ሕግ ድንጋጌዎች አኳያ ነው። ይሁንና በንግድ ሕግ ውስጥ "ከአቅም በላይ የሆነ ሁኔታ" ማለት ምን ማለት እንደሆነ የተመለከተ ነገር ስለሌለ ትርጉሙን ለማወቅ ከልዩ ሕግ ወደ ጠቅላላ ሕግ ማለትም ወደ ፍ/ብ/ሕግ በተለይም ደግሞ ስለውሎች በጠቅላላው ስለሚመለከቱ ድንጋጌዎች ማምራት የግድ ይሆናል። በዚህ መሠረትም ከአቅም በላይ የሆነ ሁኔታ አለ ለማለት የሚቻለው መቼ እንደሆነ በፍ/ብ/ሕ/ቁ.1792 ላይ የተመለከተ ሲሆን ይህም ድንጋጌ ከአቅም በላይ የሆነ ሊመልሱት የማይቻል ኃይል ደርሷል የሚባለው ባለዕዳው ባለሰብው ነገር ድንገት ደራሽ ሆኖበት ግዴታውን እንዳይፈጽም ፍፁም መሰናክል በሆነ አይነት የሚያግደው ነገር ባጋጠመ ጊዜ እንደሆነ ተደንግጓል። በዚሁ አንቀጽ ንዑስ ቁጥር 2 ላይ ደግሞ በአእምሮ ግምት ባለዕዳው ቀደም ብሎ ሊያስብበት የሚችል መሆኑ የታወቀ አንድ ድንገተኛ ደራሽ ነገር ወይም ለውሎ አፈፃፀም ከባድ የሆነ ወጭ

በባለዕዳው የሚደርስበት ቢሆን ከአቅም በላይ የሆነ ኃይል ነው ተብሎ እንደማይገመት ተመልክቷል።

በመሆኑም በእነዚህ የሕገ-ድንጋጌዎች መሠረት ከአቅም በላይ የሆነ ሁኔታ ተከስቷል ሊባል የሚችለው ባለዕዳው በምንም መልኩ በቅድሚያ ሊያስበው ወይም ሊገምተው የማይችል ክስተት ሲፈጠር ነው። ነገር ግን ባለዕዳው ሁኔታው ሊፈጠር ወይም ሊከሰት እንደሚችል ቀድሞ ሊገመት ወይም ሊያስብና ጥንቃቄ ሊያደረግበት የሚችል ከሆነ ሁኔታው ድንገተኛ ደራሽ ነገር ቢሆን እንኳን ከአቅም በላይ የሆነ ነገር ተብሎ እንደማይገመት መገንዘብ ይቻላል።

ወደተያዘው ጉዳይ ስንመለስም የሥር ፍ/ቤቶች ተጠሪውን ከኃላፊነት ነፃ ያደረጉት የክሱ ምክንያት የሆነው ንብረት በቃጠሎ ሊወድም የቻለው ተሽከርካሪው የኤሌክትሪክና የመካኒክ ሲስተሙ ድክመት ስለገጠመው በኤሌክትሪክ መስመሩ ላይ ከፍተኛ ኃይል ያለው ኬብል ስራውን ስላቋረጠ ከብረት ጋር በመፋጨቱ ምክንያት በተነሣው እሣት ስለሆነና ይህም አንገቱ ሊገምተውና ሊያስቀረው የማይችል በመሆኑ ሁኔታው ከአቅም በላይ በሆነ ምክንያት የተፈጠረ ነው በማለት ነው። በጥቅሉ ሲታይ የሥር ፍ/ቤቶች ተጠሪ በኃላፊነት ተጠያቂ ሊሆን አይችልም ያሉት ከተሽከርካሪው የቴክኒክ ችግር ጋር በተያያዘ ነው።

ይሁንና የተሽከርካሪው ባለቤትና አንዥ የሆነው ተጠሪ ተሽከርካሪውን በሚገዛበት ጊዜ የቴክኒክ ደንንነቱ አስተማማኝ መሆኑን ለሥራ ከሚሰማራበት አገርም ሆነ አካባቢ የአየር ንብረት ጋር ተስማሚ መሆኑን አጣርቶ ተሽከርካሪውን መግዛት እንዳለበት የሚታመን ከመሆኑም በላይ በዚህ ረገድ አስፈላጊውን ጥንቃቄ አድርጎ ግዢውን ከፈፀመ በኋላም ቢሆን ለሥራ በተሰማራበት አካባቢ ምንም ዓይነት የቴክኒክ ችግር እንዳያጋጥመው ለገዙ ከመሰማራቱ በፊትና በገዙ በየጊዜው ተገቢውን ጥንቃቄ ማድረግ ይጠበቅበታል። ይህንን ሣያደርግ ቀርቶ ጉዳት ቢደርስ እንደሕገ-አገላለጽ ከአቅም በላይ የሆነ ሁኔታ ሊባል አይችልም። ስለሆነም ተጠሪ ከላይ

እንደተመለከተው በተሽከርካሪው ግዢ ወቅትም ሆነ ከግዢ በኋላ ተሽከርካሪው የቴክኒክ ችግር እንዳይደርስበት አስቀድሞ ሊገምተውና ሊከላከለው ሲገባ ይህንን የመከላከልና የጥንቃቄ ዕርምጃ አስቀድሞ ሳይወስድ በመቅረቱ በገዙ ላይ ተሽከርካሪው በደረሰበት የቴክኒክ ብልሽት ምክንያት በተነሣው ቃጠሎ የመድን ሽፋን የተገባለት ንብረት መውደሙ የተረጋገጠ ስለሆነ ሁኔታው ከአቅም በላይ በሆነ ምክንያት ነው ሊባል ስለማይችል የሥር ፍ/ቤቶች ለንብረቱ መቃጠል ምክንያት የሆነው አደጋው ከአቅም በላይ የሆነ ሁኔታ ነው በማለት የሰጡት ትርጉም የሕግ ስህተት ያለበት ሆኖ ተገኝቷል።

ው ሣ ኔ

- 6. የፌ/ክ/ፍ/ቤት በመ.ቁ. 41594 በታህሳስ 26 ቀን 1998 ዓ.ም እንደዚሁም የፌ/ጠ/ፍ/ቤት በመ.ቁ. 23649 በግንቦት 21 ቀን 1998 ዓ.ም ጉዳቱ የደረሰው ከአቅም በላይ በሆነ ሁኔታ ነው በማለት የሰጡት ውሣኔ መሠረታዊ የሕግ ስህተት ያለበት ሆኖ ስለተገኘ በፍ/ብ/ሕ/ሥ/ሥ/ቁ. 348/1/ መሠረት ተሸሯል። ይፃፍ።
- 7. በተጠሪ መኪና ተጭኖ ሲጓጓዝ የነበረውና አመልካች የመድን ሽፋን የሰጠው እርሾ በቃጠሎ ጉዳት ሊደርስበት የቻለው ከአቅም በላይ በሆነ ምክንያት አይደለም ተብሎ ተወስኗል።
- 8. ቃጠሎው የደረሰው ከአቅም በላይ በሆነ ምክንያት አይደለም ተብሎ የተወሰነ ስለሆነ የፌ/ክ/ፍ/ቤት የካሣ ክፍያ ጥያቄውን አስመልክቶ የያዘውን ሁለተኛውን ጭብጥ በተመለከተ ከግራ ቀኝ ክርክርና ማስረጃ አኳያ መርምሮ የበኩሉን ውሣኔ እንዲሰጥበት ጉዳዩ ተመልሶለታል።
- 9. የዚህን ፍ/ቤት ወጭና ኪሣራ ግራ ቀኝ የየራሳቸውን ይቻሉ።
- 10. መዝገቡ ተዘግቶ ወደ መ/ቤት ተመልሷል።

የማይነቡብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት

ተ.ወ